

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: E 128/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: Vastuusäntöjen mukauttaminen digitaaliaikaan ja tekoälyyn

TaV@eduskunta.fi

KIRJALLINEN LAUSUNTO VASTUUSÄNTÖJEN MUKAUTTAMISESTA DIGITAALIAIKAAN JA TEKÖÄLYYN

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan talousvaliokunnalle asiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Kuluttajaliitto pitää Suomen kantaa lähtökohtaisesti kannatettavana ja kiittää erityisesti sitä, että Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että selvitetään keinoja, joilla tuotevastuudirektiiviä voitaisiin parantaa, kuten esimerkiksi soveltamisalan laajennuksia ja syy-yhteysedellytyksen toimivuuden arvioimista juuri kuluttajien näkökulmasta. Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että vastuusäntelyä mukautetaan vastaamaan nykyajan haasteita ja uusia hyödykkeitä. Kuluttajaliitto kannattaa sääntelyn selkeyttämistä ja laajentamista kuluttajan suojan korkean tason ylläpitämiseksi.

Kuluttajaliitto kannattaa Suomen näkemystä digitaalisia elementtejä sisältävien tavaroiden sekä uudelleen markkinoille tuotavien tuotteiden lisäämisestä soveltamisalaan. Etenkin korjattujen tuotteiden tuonti uudelleen takaisin markkinoille tukee kiertotalouden tavoitteita. Digitaalisia elementtejä sisältäviin tuotteisiin liittyen Kuluttajaliitto näkee myös, että on tarpeen harkita korvattavia vahinkoja laajentamista myös aineettomiin vahinkoihin kuten varallisuusvahinkoihin, psyykkiseen haittaan, yksityisyydensuojan tai tietosuojan rikkomisesta aiheutuvaan haittaan sekä kärsimykseen, jotka ovat tyypillisempiä vahinkoja digitaalisessa ympäristössä kuin esimerkiksi henkilövahingot. Sääntelyn yhdenmukaistaminen EU-tasolla hyödyttäisi kuluttajia ja toisi yhdenmukaisuutta vahinkojen korvattavuuteen jäsenmaiden välillä.

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että puhtaasti aineettomien digitaalisten sisältöjen ja palvelujen tuoteturvallisuutta tarkastellaan. Kuluttajaliitto toivoo, että Suomi edistäisi korkeaa kuluttajansuojan tasoa näille sisällöille ja palveluille vastaavasti kuin mitä suojaa annetaan muille kuluttajahyödykkeille. Toteuttamistapa voisi olla tuotevastuudirektiivin päivitys tai muu erillinen sääntely.

Kuluttajaliitto haluaa erityisesti kiittää Suomen kantaa siitä, että se näkee tarpeen selvittää alustojen vastuuseen liittyviä kysymyksiä silloin, kun tuotteen valmistaja on EU:n ulkopuolinen toimija. Eurooppalaisten kuluttajajärjestöjen kokemuksen mukaan eurooppalaisten kuluttajien turvallisuutta sisämarkkinoilla vaarantaa erityisesti kolmansista maista alustojen kautta tulevat tuotteet, jotka eivät täytä EU:n korkeaa turvallisuustasoa. Yksi vaihtoehto alustojen vastuuseen olisi tarkastella ketjussa toimivien yritysten yhteisvastuullisuutta kuluttajan suuntaan muutenkin kuin sisämarkkinoiden rajat ylittävissä tilanteissa. Kuluttajan on toisinaan vaikea tunnistaa alustan, maahantuojan ja tuotteen valmistajan eroa eikä alustalta välttämättä saa tarpeeksi tietoa tuotteen myyjästä tai valmistajasta ja tämän yhteystiedoista.

Kuluttajaliitto kiinnittää Suomen kannassa vielä huomiota siihen, että se seikka, että tuomioistuimiin on päätyntä suhteellisen vähän tuotevastuulakiin liittyviä riita-asioita, ei kerro vielä kokonaiskuvaa lainsäädännön toimivuudesta. Oikeusprosessit ovat Suomessa kalliita ja pitkiä kestoaltaan. Tämän vuoksi kuluttajan kynnys viedä asiaa tuomioistuimeen on erityisen korkealla.

Tekoälyn osalta Kuluttajaliitto yhtyy siihen Suomen kannassa esitettyyn näkemykseen, että on perusteltua selvittää tarvetta säätää tekoälyn käyttämiseen liittyvien vahinkojen korvausvastuusta EU-tasolla jo nyt ennen kuin mahdollisesti tekoälyyn liittyvät vahingot yleistyvät. Lisäksi on perusteltua tarkastella, mihin tilanteisiin ankara vastuu soveltuisi.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Emmi Meriranta
Lakimies, OTM